

opusdei.org

Kristus zjevuje milosrdenství Otce: milosrdenství v Písmu svatém

V tomto článku ze série o milosrdenství nahlédneme do Písma svatého – Božího slova, v němž se zjevuje Pánovo milosrdenství.

19.07.2019

V rozhovorech Boha s Mojžíšem zachycených v knize Exodus je jedna tajemstvím obestřená scéna, kdy Mojžíš prosí Pána, aby mu ukázal

svou tvář. „Uvidíš mě zezadu,“ odpoví mu Pán, „ale má tvář se neukáže“ (Ex 33,23). Když se naplnil čas, Filip při jednom z oněch důvěrných rozhovorů, které apoštolové vedli s Mistrem, prosí Ježíše o totéž: „Pane, ukaž nám Otce“ (Jan 14,8). Odpověď vtěleného Boha na sebe nenechá čekat: „Kdo viděl mne, viděl Otce“ (Jan 14,9).

Ježíš Kristus zjevuje Otce. Při rozjímání nad evangelií můžeme Boží rysy (zejména jeho milosrdenství) odhalit v prostotě Ježíšových slov a života. Ve vtěleném Slově září milosrdenství, které Bůh v průběhu dějin vyvoleného národa postupně projevoval. V Něm – „tváři Otcova milosrdenství“¹ – se v plné míře uskutečňuje něžná modlitba, kterou Pán naučil Mojžíše, aby s ní kněží žehnali Izraelitům: „Ať tobě Hospodin požehná a ochraňuje tě. Ať tobě Hospodin ukáže svou jasnou tvář a je ti milostivý. Ať Hospodin

obrábí k tobě svou tvář a daruje ti pokoj“ (Nm 6,24–26). V Ježíši nad námi Bůh rozjasňuje svou tvář a dává nám pokoj, který svět nemůže dát. ²

Bůh, který hledá a naslouchá

Boží milosrdenství je naznačeno již na prvních stránkách knihy Genesis. Adam a Eva se poté, co zhřešili, schovají za stromy v zahradě, protože cítí, že jsou nazí, a proto se už neodvažují pohlédnout Bohu do očí. Pán jde však ihned za nimi. „Začíná-li hříchem vyhnanství, pak je tu i příslib návratu, možnost vrátit se k Němu. Bůh se ihned ptá: „Adame, kde jsi?“, hledá jej.“ ³ Již tehdy jim zjeví budoucí vítězství nad hadovým potomstvem a dokonce jim udělá kožené suknice na znamení toho, že i když zhřešili, jeho láska k nim nevyhasla. ⁴ Zavírá za nimi bránu nebe, ⁵ ale na obzoru před nimi otevírá bránu milosrdenství. „Bůh

totiž dopustil, že všichni upadli do neposlušnosti, aby všem prokázal milosrdenství“ (Řím 11,32).

V knize Exodus Bůh jedná rázným způsobem, aby osvobodil utiskované Izraelity. Jeho slova, pronesená k Mojžíšovi z hořícího keře, se podobně jako slova z knihy Genesis nesou budoucími staletími: „Viděl jsem utrpení svého lidu, který je v Egyptě, slyšel jsem jejich nářek na biřice; ano, znám jejich bolesti. Proto jsem sestoupil, abych je vysvobodil z ruky Egyptanů“ (Ex 3,7–8). Jak nádherný je to příklad pro nás, kteří býváme hluší a váhaví k potřebám druhých. Bůh je dobrý Otec, který vidí utrpení svých dětí a přináší jim svobodu. Když Mojžíš prošel Rudým mořem, Pán se mu ukázal na hoře Sinaj jako „Bůh milosrdný a milostivý, shovívavý, velmi laskavý a věrný“ (Ex 34,6). ⁶ _

Niterná láska

86. žalm tato slova z knihy Exodus téměř doslovně opakuje: „*Deus miserator (rahum) et misericors (hanun), patiens et multae misericordiae (hesed) et veritatis (emet)*“ (Ž 86,15). Při převodu Bible do latiny zvolil sv. Jeroným pro překlad hebrejských pojmů *rahum, hanun a hesed* tři téměř synonymní výrazy odvozené od slova „milosrdenství“. Mezi těmito hebrejskými pojmy je skutečně vnitřní spojitost, každý z nich má však svůj vlastní významový odstín, který bychom měli podrobněji prozkoumat, chceme-li Boží milosrdenství, jež se nedá vyjádřit jen jedním slovem, lépe pochopit.

Adjektivum *rahum (miserator)* je odvozeno od slova *rehem*, které znamená „klín, nitro, mateřské lůno“, a v Bibli se používá, když se hovoří o narození dítěte. ⁷ *Rahum* opisuje lásku matky k dítěti, které je doslova tělem z jejího těla. „Copak

může zapomenout žena na své nemluvně, není jí líto syna vlastního těla? I kdyby ona zapomněla, já přece na tebe nezapomenu!“ (Iz 49,15)

„Bůh se ve vztahu k nám dojíká a jhne jako matka, když bere do náruče svoje dítě a přeje si jediné milovat jej, chránit, pomáhat mu a dát mu všechno, i sebe samu.

Takovýto obraz plyne z tohoto výrazu. Je to tedy láska, kterou lze definovat významem „niterná“.⁸

Bůh miluje láskou, která trpělivě snáší, když na ni její děti zapomínají, pohrdají jí a zanedbávají ji: „Lide můj, co jsem ti učinil, v čem jsem tě unavil, odpověz mi!“ (Mich 6,3); láskou, která je ochotna neustále svým dětem tuto jejich lhostejnost odpouštět a promíjet, protože „netrvá na svém hněvu navěky, spíše má zálibu v milosrdenství“ (Mich 7,18); láskou, která se slitovává nad žalostným stavem, v němž se její děti nacházejí: „Vyhojím tvé jizvy a uzdravím tvé rány“ (Jer 30,17);

láskou, která se snaží přitáhnout své děti zpět k sobě, když se od ní vzdálí, která je ochotna chránit je, když jsou utiskované a pronásledované: „Ty se však neboj, můj služebníku Jakube, nestrachuj se, Izraeli! Vysvobodím tě z daleké země a tvé potomstvo ze země jeho zajetí, vrátí se Jakub, aby žil v pokoji, bude žít bez starosti a nikdo ho nebude děsit“ (Jer 46,27); láskou, která své děti vítá a s pohnutím objímá, která je vnímavá i k těm nejnepatrnějším projevům jejich lásky: „Pojďte a kupujte bez stříbra a zdarma víno a mléko!“ (Iz 55,1); láskou, která nás učí starat se o druhé a sdílet s nimi utrpení i radosti, být jim skutečně nablízku, modlit se za ně a zajímat se o ně; láskou, která nás učí navštěvovat nemocné... a věnovat druhým svůj čas.

Dále je Bůh označován slovem *hanun* (*misericors*). Toto adjektivum, které lze přeložit jako „milostivý, soucitný“,

pochází od slova *hen*, které znamená „milost, laskavost“, tedy něco, co je udělováno z čisté blahovůle přesahující striktní spravedlnost. Opisuje chování Boha vyjádřené v jednom z nařízení starozákonní smlouvy: „Vezmeš-li si jako zástavu plášť svého bližního, vrať mu ho do západu slunce. Je to jeho jediná pokrývka, plášť pro jeho tělo. V čem by spal? Bude-li si mně stěžovat, vyslyším ho, neboť jsem soucitný (*hanun*)“ (Ex 22,25–26). Je to nařízení inspirované soucitem s chudákem, který nemůže zaplatit, co je dlužen. Bůh nedokáže snést pohled na jeho utrpení a ve svém soucitu – který umí vzbudit v těch, kteří jsou jeho – dává prostor pravé spravedlnosti: „Chci milosrdenství, a ne oběť, poznání Boha chci víc než celopaly“ (Oz 6,6). Kdo Boha doopravdy zná, ten si všímá utrpení svého bratra. Kolik možností ke službě bližním objevíme, když si od Pána vyprosíme jeho soucitný pohled! Právě Jubilejní

rok je dobrou příležitostí k tomu, abychom se spolu s ostatními věnovali skutkům tělesného milosrdenství.

Věrný Bůh, který umí čekat

Žalm 86 také říká, že Bůh je velmi milosrdný, *multae misericordiae* (*hesed*). Zde je použito důvěrné označení, které lze přeložit jako „slitovnost, dobrotivost“ a které vyjadřuje laskavost charakteristickou především pro vztah mezi rodiči a dětmi nebo mezi manželi. Staříčský Jakub si k sobě před smrtí zavolá svého syna Josefa a prosí ho: „Prokaž mi laskavost a věrnost: nepochovávej mě v Egyptě!“ (Gn 47,29) Prosí ho, aby se zachoval jako dobrý syn a splnil svému otci poslední přání. Říct, že Bůh překypuje dobrotivostí (*hesed*), je to samé jako říct, že se na nás dívá jako na své děti: dary a povolání, které uděluje, jsou neodvolatelné. ⁹ „O tomto

milosrdném Bohu je také řečeno, že je „shovívavý“, doslova „dlouhého rozsahu“, tedy širokého rozsahu co do velkodušnosti a schopnosti strpení. Bůh dovede čekat, Jeho čas není časem netrpělivých lidí; je jako moudrý rolník, který umí čekat a nechává dobré setbě čas k růstu, navzdory koukolu (srov. Mt 13,24–30).“ ¹⁰ —

A konečně je o Bohu také řečeno, že jeho milosrdenství předchází hojnost pravdy: *et veritatis (emet)*.

Milosrdenství není žádná komedie, která zastírá urážky a rány, jako kdyby neexistovaly. Rány se obvazují až poté, co jsou „ošetřeny a zaléčeny“, ¹¹ protože jinak by se mohly zanítit. Pán „je Lékař a léčí naše sobectví, když dovolíme, aby jeho milost pronikla do hlubin naší duše“. ¹² Dovolit mu, aby nás léčil, znamená přiznat si, že jsme hříšníci, znamená ukázat mu naše rány a být ochotni použít vhodné prostředky k

jejich vyléčení. „Ukaž svou ránu, aby tě důkladně vyléčili a odstranili všechny tvé infekce, i kdyby tě to bolelo jako chirurgický zákrok.“¹³ Pán slibuje, že „i kdyby jak šarlat byly vaše hříchy, vybělí se jako sníh“ (Iz 1,18).

Vyrovnaný a pokojný vztah k Bohu lze vybudovat jedině na pravdě. Pravé štěstí – píše sv. Augustin ve svém zamyšlení nad životem zde na zemi a životem, který nás čeká v nebi – je radost z pravdy, *gaudium de veritate*.¹⁴ Žít v pravdě znamená mnohem víc, než jen něco „vědět“. Proto hebrejský výraz *emet* znamená jak „pravda“, tak „věrnost“. Upřímný člověk je věrný, a ten, kdo chce být věrný, miluje pravdu. „Věrnost bez hranic je posledním slovem zjevení Boha Mojžíšovi. Věrnost Boha se nikdy nevytrácí, protože Pán je Strážce, který – jak praví 121. žalm – nespí, ale nepřetržitě nad námi bdí, aby nás vedl k životu: „Nedopustí,

aby se tvá noha zvrtila – říká tento žalm – nebude dřímat tvůj strážce. Ano, nebude dřímat a spát Izraelův strážce. [...] Hospodin tě bude střežit ode všeho zlého, střežit bude tvou duši. Hospodin bude střežit tvůj odchod i příchod nyní i na věky (Ž 121,3–4.7-8).“ ¹⁵ —

Boží milosrdenství ve Starém zákoně je tedy mateřským a něžným objetím, které Pán nabízí všem potřebným, všem těm, kteří si svou situaci (svou slabost, chyby, hříchy a nevěru) upřímně přiznají. Nejenže z nich Bůh jejich tíživé břímě sejme, ale také je vyléčí a vrátí jim jejich synovskou důstojnost.

Tvář Otcova milosrdenství

„O tom, co bylo od počátku, co jsme slyšeli, vlastníma očima viděli, bedlivě pozorovali a čeho jsme se svýma rukama dotýkali, o Slovu života...“ (1 Jan 1,1). Živá slova apoštola, kterého Ježíš miloval, v nás

rozněcují stejný zápal, s jakým byla napsána. Jan v Ježíši viděl a dotýkal se Boží lásky, a to můžeme dělat i my jako křesťané, „aby naše radost byla úplná“ (1 Jan 1,4). Ježíš Kristus „je Boží milosrdenství v lidské osobě. Nalézt Krista znamená nalézt Boží milosrdenství“. ¹⁶ Sv. Josemaría nás proto pobízel k tomu, abychom nepřestávali „vychutnávat ty dojemné scény, kdy náš Mistr jedná jako Bůh i jako člověk, nebo vypráví božskými i lidskými slovy o dopuštění, o nekonečné Boží lásce k jeho dětem“. ¹⁷

Kristus je dobrý samaritán, ¹⁸ který nepřejde bez povšimnutí kolem těch, kdo jsou v jakékoli duchovní či hmotné nouzi. Je jejich neštěstím pohnut a poskytuje jim útěchu. „Bůh se zaplétá, vniká do našich ubohostí, přibližuje se k našim ranám a hojí je vlastníma rukama, a aby měl ruce, stal se člověkem. Ježíš se o to osobně přičiňuje. Člověk se dopustil hříchu,

člověk jej přichází zahojit.“¹⁹ Pánův život překypuje milosrdnými gesty: odpouští hříchy ochrnutému člověku, kterého k němu spustí střechou na lehátku,²⁰ vzkřísí jediného syna vdovy z Naimu a vrátí jí ho,²¹ zázračným způsobem nasytí zástupy, které chodí s ním, aby je neopustily síly.²² „Ve všech těchto okolnostech bylo Ježíšovo srdce pohnuto právě milosrdenstvím, se kterým četl v srdci těch, s nimiž mluvil, a odpovídal na jejich nejopravdovější potřeby.“²³

Pánova bezvýhradná láska dosahuje svého nejvyššího vyjádření v utrpení. V něm se všechno stalo projevem odpuštění a trpělivosti s našimi hříchy. V jeho slovech nebyla žádná stopa po hořkosti. Když visel na kříži, byl dojat upřímným vyznáním a prosbou jednoho z lotrů: „My dostáváme přece jen, jak si zasloužíme za to, co jsme spáchali. Ježíši, pamatuj na mě, až přijdeš do

svého království“ (Lk 23,41–42). Máme před sebou dokonalou „momentku“ milosrdenství. Ježíš přijímá prosbu muže, který potřebuje lásku a pokorně se přiznává ke zlu, které ve svém životě spáchal, odpouští mu a otevírá mu bránu nebe. „Amen, pravím ti: Dnes budeš se mnou v ráji“ (Lk 23,43). Pánova slova nám ukazují, že na tento okamžik již dlouho čekal. Čeká na něj i u každého z nás. „Ježíš přijímal hříšníky dobrotivě. Kdybychom uvažovali lidsky, pak by hříšník byl nepřítelem Boha. Bůh však přistupoval ke hříšníkům s dobrotou, měl je rád a měnil jejich srdce.“²⁴

U paty kříže stála Panna Maria. S důvěrou v její přímluvu se obraťme k Bohu a modleme se k němu slovy, která vnukl sv. Josemaríovi: „*Adeamus cum fiducia ad thronum gloriae ut misericordiam consequamur*“²⁵ (Přistupujme tedy s

důvěrou k trůnu milosti, abychom dosáhli milosrdenství).

1 František, bula *Misericordiae vultus* (11. dubna 2015), 1.

2 Srov. Jan 14,27.

3 František, homilie (7. dubna 2013); srov. Gn 3,9.

4 Srov. Gn 3,14–21.

5 Srov. Gn 3,24.

6 Podobný výraz se objevuje i na jiných místech Písma svatého, zvláště v žalmech 86, 15 a 103,8.

7 Např. v knize Exodus 13,2: „Zasvěť mi každého prvorozence, který otvírá lůno (rehem) u Izraelitů, ať z lidí či z dobytka. Patří mně.“

8 František, generální audience (13. ledna 2016).

9 Srov. Řím 11,29.

- 10 František, generální audience (13. ledna 2016).
- 11 František, promluva (18. října 2014).
- 12 Sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, 93.
- 13 Sv. Josemaría, *Výheň*, 192.
- 14 Sv. Augustin, *Vyznání*, X. 23.33.
- 15 František, generální audience (13. ledna 2016).
- 16 Joseph Ratzinger, homilie při mši *Pro eligendo pontifice* (18. dubna 2005).
- 17 Sv. Josemaría, *Boží přátelé*, 216.
- 18 Srov. Lk 10,33–35.
- 19 František, kázání z Domu sv. Marty (22. října 2013).
- 20 Srov. Mk 2,3–12.
- 21 Srov. Lk 7,11–15.

22 Srov. Mt 14,13–21; 15,32–39.

23 František, *Misericordiae vultus*, 8.

24 František, generální audience (20. února 2016).

25 Srov. Žid 4,16.

Francisco Varo

pdf | dokument generován automaticky
z [https://opusdei.org/cs-cz/article/
kristus-zjevuje-milosrdenstvi-otce-
milosrdenstvi-v-pismu-svatem/](https://opusdei.org/cs-cz/article/kristus-zjevuje-milosrdenstvi-otce-milosrdenstvi-v-pismu-svatem/)
(02.04.2025)